

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Презиме, име једног
родитеља и име Матијашевић (Иван) Мартин
Датум и место рођења 5. јун 1989.

Основне студије

Универзитет Универзитет у Београду
Факултет Факултет безбедности
Студијски програм Студије безбедности
Звање Дипломирани менаџер безбедности
Година уписа 2008.
Година завршетка 2012.
Просечна оцена 8,22

Мајстер студије

Универзитет Универзитет у Београду
Факултет Факултет безбедности
Студијски програм Мајстер студије безбедности
Звање Мајстер менаџер безбедности
Година уписа 2013.
Година завршетка 2014.
Просечна оцена 9,29
Научна област Студије безбедности, национална безбедност
Наслов завршног рада Политички криминалитет у савременој Србији – појавни облици и импликације по националну безбедност

Специјалистичке академске студије

Универзитет Криминалистичко-полицијски Универзитет
Факултет Криминалистичко-полицијска академија
Студијски програм Специјалистичке академске студије криминалистике
Звање Специјалиста криминалиста
Година уписа 2015.
Година завршетка 2017.
Просечна оцена 9.33
Научна област Право и криминалистика
Наслов завршног рада Полицијско-безбедносне структуре у окупираној Србији – организација и методика рада специјалне полиције у Београду 1941-1945.

Докторске студије

Универзитет Универзитет у Нишу
Факултет Правни факултет
Студијски програм Докторске академске студије права
Година уписа 2016.
Остварен број ЕСПБ бодова 147
Просечна оцена 9.90

НАСЛОВ ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Наслов теме докторске Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији –

дисертације	правни, политички и безбедносни аспекти
Име и презиме ментора, звање	Небојша Ранђеловић, редовни професор
Број и датум добијања сагласности за тему докторске дисертације	НСВ број 8/18-01-003/19-021 од 19.04.2019. године

ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Број страна	298
Број поглавља	V
Број слика (шема, графика)	7
Број табела	20
Број прилога	15

ПРИКАЗ НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КАНДИДАТА који садрже резултате истраживања у оквиру докторске дисертације

Р. бр.	Аутор-и, наслов, часопис, година, број волумена, странице	Категорија
1	М. Матијашевић, Организација и методе рада одељења специјалне полиције Управе града Београда 1941-1945, Култура полиса, год. XIV (2017), бр. 32, стр. 65-81. <i>Аутор у раду указује на организацију и методикку рада специјалне полиције у Београду са посебним освртом на претечу специјалне полиције Београда, тзв. Одељење опште полиције које је у периоду Шестојануарске диктатуре чинило окосницу оперативног праћења политичких опонената и спроводило Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави.</i>	M51
2	М. Матијашевић, Уставне гаранције ограничавања апсолутистичке власти у савременој историји Србије, Национална безбедност, 2017, 5, стр. 115-135. <i>Кроз приказ и анализу појединих уставних норми аутор даје преглед Устава Србије и прави паралеле са политичким системима односног периода. Централни део рада обухвата анализа Устава Краљевине СХС и Октроисаног устава.</i>	M53
3	М. Матијашевић, Ж. Лазић, Кривично дело тероризма у српском законодавству, Култура полиса, бр. 31, Београд, 2016. УДК 323.28:343.3/7(497.11) <i>Аутор прави појмовну дистинкцију кривичног дела тероризма са сличним безбедносним појавама и указује на поједине активности које су у периоду egzистирања Краљевине СХС/Југославије представљале претечу терористичких активности из друге половине 20. века. Посебно указује на диверзантске и терористичке активности Усташког покрета и Комунистичке партије Југославије у Краљевини СХС/Југославији.</i>	M51
4	М. Матијашевић, Ж. Лазић, Појам и одлике кривичних дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије, Зборник радова студената докторских студија права, Правни факултет, Универзитет у Нишу, Ниш 2016. ISBN 978-86-7148-215-8 <i>У раду се анализирају Кривична дела против уставног уређења и безбедности Републике Србије са прегледом генезе тероризма кроз Савремену историју Србије. Уводни део рада бави се политичким насиљем у периоду Краљевине Југославије.</i>	M51
5	Ж. Лазић, М. Матијашевић, Спољнополитички и међународноправни аспекти деловања Краљевине Југославије и приближавање Тројном пакту – монографска студија, Култура полиса, бр. 30, година XIII, 2016, УДК 437(497.1):341.24. <i>Аутор разматра период оснивања Краљевине СХС/Југославије, унутрашње-политичке и међународно-политичке околности у којима је функционисала краљевина.</i>	M51

ИСПУЊЕНОСТ УСЛОВА ЗА ОДБРАНУ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат испуњава услове за оцену и одбрану докторске дисертације који су предвиђени Законом о високом образовању, Статутом Универзитета и Статутом Факултета.

ДА НЕ

Посматрајући ширу биографију кандидата, предочене научне радове и остварене резултате на докторским академским студијама, али и у току претходног академског образовања, може се видети континуирана научно-истраживачка делатност кандидата Мартина Матијашевића. Увидом у предочену документацију кандидат Мартин Матијашевић положио је све испите и друге обавезе предвиђене планом и програмом докторских академских студија права, Правног факултета, Универзитета у Нишу, обавио неопходне консултације са професорима и сарадницима катедре правно-историјских наука и стручним службама Правног факултета, прошао претходне фазе одбране пројекта, пријаве, сагласности на тему и израде докторске дисертације, чиме је испунио услове и квалификовао се за одбрану докторске дисертације.

ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кратак опис појединих делова дисертације (до 500 речи)

Докторска дисертација кандидата Мартина Матијашевића „Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији – правни, политички и безбедносни аспекти“ представља резултат самосталног истраживачког и научног рада кандидата, кроз који су, применом метода назначених у уводном и теоријско методолошком делу дисертације, верификоване основне и посебне хипотезе постављене на почетку истраживања. Дисертација садржи увод, седам поглавља и закључна разматрања. У уводним разматрањима и методолошком оквиру истраживања дато је научно и методолошко образложење саме теме, кратак историјски осврт на раздобље у чији је контекст стављена тема дисертације и постављене хипотезе. *Основна хипотеза* од које се пошло у истраживању је да је: „Увођење шестојануарске диктатуре и доношење Закона о заштити јавне безбедности и поретка у државе 1929. године, заједно са другим конститутивним правним актима шестојануарске диктатуре допринело консолидовању државе, побољшању унутрашње-политичке и безбедносне ситуације и унификацији законодавства у Краљевини СХС/Југославији.“ Поред основне формулисано је и седам *посебних хипотеза*. У складу са формулацијом проблема истраживања и предметом дисертације први део истраживања односи се на корене кривично-правне заштите Кнежевине и Краљевине Србије, затим формирање, устројство и функционисање

Краљевине СХС/Југославије, које је према аутору значајно због сагледавања ширег контекста и односа успостављених у различитим друштвеним круговима краљевине. Аутор даје преглед праваца и настанка идеја интегралног југословенства и уједињења Јужних Словена, приказује формирање и друштвену структура Краљевине са посебним акцентом на политички систем и државноправне одлике Краљевине, проблеме решавања уставног питања, као и унутрашње-политичке односе и спољно-политички положај Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Други сегмент истраживања усмерен је на анализу заштравања политичких односа у самој Краљевини и преглед репресивног, полицијско-безбедносног апарата и безбедносне изазове функционисања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Докторанд указује на бујање екстремистичких и сепаратистичких тежњи у Краљевини СХС, као и на унутрашњеполитичке поводе за успостављање шестојануарске диктатуре. Централни део рада бави се правним режимом успостављања шестојануарске диктатуре кроз упоредно-правни преглед и анализу окоснице шестојануарске диктатуре Закона о краљевској власти и врховној државној управи од 6. јануара, Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави 6. јануара и Закона о државном суду за заштиту државе од 8. јануара 1929. године, усмерен је ка упоредној анализи и прегледу сета закона који су требали да успоставе, ојачају и институционализују диктатуру са посебним акцентом на Закону о заштити јавног поретка и безбедности у држави. Реконструисана је садржина законске одредбе са освртом на елементе закона, тумачење појединих одредби закона и сагледавање последица непоштовања самог закона. У завршном делу истраживања анализира се Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави у југословенском праву кроз преглед структуре и појединих елемената Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави и даје тумачење радње извршења и намере угрожавања јавне безбедности и поретка у држави. Аутор у закључним разматрањима приказује контекст и процес разрешења шестојануарске диктатуре оличен у октобарског устава у септембру 1931. године и заокружен формирањем Краљевине Југославије, затим указује на почетке дезинтеграције краљевине и атентат на краља Александра Карађорђевића. У поступку профилисања структуре докторске дисертације аутор са правног, политичког и безбедносног аспекта сагледава Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године. У закључним разматрањима су сумирани резултати истраживања и постигнути научни резултати, остварени кроз израду дисертације, као и научно образложење потврђивања постављених хипотеза на почетку рада.

ВРЕДНОВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Ниво остваривања постављених циљева из пријаве докторске дисертације (до 200 речи)

Реализовано теоријско истраживање у оквиру ове докторске дисертације усмерено је на сагледавање правних, безбедносних и политиколошких аспеката примене Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године. Централна тачка истраживања била је сажета у сагледавању и анализи Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године. Наведени закон у свом тоталитету и функционисању у правном животу између 1929. и 1931. године, одсликава, расветљава, правне, друштвено-политичке и безбедносне аспекте функционисања Краљевине СХС/Југославије и приказује како је изгледао краљев лични режим кроз микростудије и индивидуалне анализе и тумачења појединих истражних и судских политичких пресуда. Компарацијом Закона о заштити државе из 1921. и 1929. године, анализом појединих формулација и инкриминација проистеклих из законских одредби сагледале су се тенденције и правци примене самог закона. Анализом и обрадом статистичких годишњака из предметног периода аутор приказује обим, врсту и број политичких кривичних дела и пресуда по основу тих дела. Теоријски оквир предмета истраживања за потребе докторске дисертације „Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији – правни, политички и безбедносни аспекти“ у свом опусу садржи теоријске основе правних наука, историје, социологије, политичких наука, али и студија безбедности. Просторни оквир истраживања обухватао је територију тадашње Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, која је променила назив 1929. године у Краљевина Југославија. Временско одређење предмета истраживања односило се на период конституисања Краљевине СХС од 1918. до убиства краља Александра Карађорђевића 1934. године у Марсеју. Централни временски период анализе обухватио 1929. до 1931. године, односно период успостављања шестојануарске диктатуре. За потребе истраживања извршена је историјска компарација у ранијим, али и каснијим временским периодима значајним за сагледавање деловања Краљевине СХС/Југославије. Анализирајући изложену материју аутор закључује да је основна хипотеза од које се пошло у истраживању да је: „Увођење шестојануарске диктатуре и доношење Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави 1929. године, заједно са другим конститутивним правним актима шестојануарске диктатуре допринело консолидовању државе, побољшању унутрашње-политичке и безбедносне ситуације и унификацији законодавства у Краљевини СХС/Југославији“ потврђена. Закључује се да је парадоксално да је диктатура успела оно што парламентарни систем није могао. Извршена је консолидација и унификација правног система и законодавства за само годину дана. Потврђена је и прва посебна хипотеза (Х1) да Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године своје корене и правне конструкције има у санкционисању политичких деликата и заштити јавне безбедности у Кнежевини и Краљевини Србији, где је постојало неколико нормативно-правних аката којима су инкриминисана политичка кривична дела и преступи. Посматрањем појединих инкриминација и правних решења у овим актима може се јасно уочити да је законодавац настојао да се фрагментарно кажњива политичка кривична дела и преступи систематизују у један кривични акт какав је био Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1921. и 1929. године. Формирана Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца од својих зачетака сусретала се са унутрашње-политичким проблемима, питањима устројства и функционисања државе, чиме је потврђена друга посебна хипотеза (Х2). Анализирајући службене евиденције органа унутрашњих послова, али и водеће дневне листове тог времена јасно се може уочити да је Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца имала озбиљне проблеме на пољу унутрашње безбедности. Јужна Србија је била немирна зона, где су појаве бандитизма и хајдучије имале размере оружаних побуна, напади качачких група, арнаутских, бугарских комитских група дешавали су се на дневном нивоу. Безбедносни изазови функционисања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и атентати на највише политичке представнике од стране комунистичких група утицали су на доношење Обзанае 1920. и Закона о заштити јавне безбедности 1921. године, чиме је потврђена и трећа посебна хипотеза (Х3). Кулминација тешке унутрашње-политичке ситуације и кризе парламентаризма условљена је односом између хрватских и српских политичких странака, а свој максимум достигла је Скупштинским атентатом 20. јуна 1928. године, када је радикалски посланик Пуниша Рачић пуцао на посланике Хрватске сељачке странке, овај догађај поред других фактора био је повод за успостављање шестојануарске диктатуре, чиме је потврђена четврта посебна хипотеза (Х4). Потврђена је и пета посебна хипотеза (Х5). Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године имао је за сврху заштиту тековина шестојануарске диктатуре, био је репресивни закон и ограничавао је грађанска права и слободе. Закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави имао је широко дефинисану криминалну зону и широко запређени распон казни. Јасно је, дакле, да је у тако датој инкриминацији

било тешко издвојити практични модел за дефинисање и кажњавање политичких кривичних дела Краљевине Југославије. Карактер диктатуре може се видети у бројној архивској грађи кроз третман политичких осуђеника у казним заводима који су имали бројне олакшице у односу на извршиоце других непољитичких кривичних дела. Са овим осуђеницима у погледу кућног реда и дисциплине поступало се блаже него са осталим осуђеницима, чиме је потврђена шеста посебна хипотеза (X6). *Политички осуђеници по основу Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави и Државног суда за заштиту државе у пенитенцијарном режиму имали су бројне олакшице у односу на осуђенике за кривична дела из домена општег криминалитета. Либерализација шестојануарске диктатуре и Септембарски устав преточили су тековине шестојануарске диктатуре у уставну категорију, чиме је потврђена седма посебна хипотеза (X7).* Диктатура је окончана краљевим октроисањем Устава из 1931. године, познатијем као „Септембарски устав“, којим су тековине диктатуре преточене у уставну категорију. Устав је прописивао да на снази остају све наредбе диктатуре.

Вредновање значаја и научног доприноса резултата дисертације (до 200 речи)

У анализи садржаја постојеће научне и историјске грађе, постојећих научних сазнања из ове области, уочено је да доминира фрагментаран приступ у проучавању ове проблематике. Највећи број анализираних монографија, научних и стручних чланака и других текстова различитих аутора настао је у периоду непосредно након Првог светског рата или крајем XX века. Прва група аутора често је субјективна у својим тумачењима наведеног периода, јер су као савременици тих тешких времена углавном глорификовали успехе и тековине нове југословенске државе или били њени оштри, острашћени противници, заслепљени субјективним идеолошким плаштом. Друга истраживања бавила су се анализом ширег друштвеног контекста који је довео до дезинтеграције Краљевине СХС/Југославије, док је мањи број научних и стручних радова посвећен правним институтима и правним изворима Шестојануарске диктатуре. На нашим просторима, на ову или сличну тему практично не постоји свеобухватно спроведено истраживање. Друштвена оправданост истраживања за потребе докторске дисертације „Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији – правни, политички и безбедносни аспекти“ огледала се у давању једног новог правно-историјског погледа на овај период савремене историје Србије који је недовољно проучаван у домаћој историографији. Давањем претпоставки, теоријских анализа и извођењем закључака доведена је у корелацију примена Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави и утицаји на политичке, правне и безбедносне аспекте функционисања државе и друштва. Друштвени значај истраживања истиче се и у погледима са извесне временске дистанце, где се прави компарација са карактеристикама других ауторитарних режима у каснијим историјским периодима. Са аспекта безбедности указује се и на полицијско-безбедносну праксу баштињену у том историјском периоду, са једног практичног становишта разумљивог како стручној, тако и широј јавности, као и анализу методике рада полицијских и безбедносних установа усмерених на заштиту јавне безбедности и поретка у држави. Научна оправданост и научни циљ истраживања обухвата опис и сажимање са елементима класификације и научног објашњења правних, политичких и безбедносних импликација примене Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави. Предмет, циљеви и хипотезе постављени у истраживању и анализи Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године детерминисали су научне методе и истраживачке технике које су се примениле у дисертацији. Из корпуса основних метода и сазнања у научним истраживањима у дисертацији су примењене следеће методе истраживања: методама анализе и синтезе сагледавали су се основни теоријски правци и ставови појединих домаћих и страних теоретичара који се баве проучавањем политичких теорија, теоријама државе и права и теоријама конфликта са настојањем да се објасне друштвени, политички, правни и безбедносни узроци системског карактера који су непосредно довели до успостављања шестојануарске диктатуре 1929. године, а посредно до доношења Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави из 1929. године. Дисертација је значајна по томе што се анализе и закључци првенствено заснивају на изворима, односно архивској грађи, тако да су потврде постављених хипотеза и на тај начин научно утемељене.

Оцена самосталности научног рада кандидата (до 100 речи)

Докторска дисертација „Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији – правни, политички и безбедносни аспекти“ резултат је самосталног научног рада. Почев од постављених циљева истраживања, преко одређивања методолошког приступа истраживању, прикупљања архивске грађе и њене обраде (што је представљало најзахтевнији сегмент истраживања), до анализе прикупљене грађе, упоређивања са поставкама датим у доступној литератури и самосталног научног закључивања и потврде постављених хипотеза.

ЗАКЉУЧАК (до 100 речи)

Увидом у биографију кандидата, предату документацију, библиографију аутора, пројекат и фазе истраживања, постављене циљеве, хипотетички оквир истраживања и предложене методолошке поставке научног истраживања, као и испуњене друге формално-правне услове, кандидату Мартину Матијашевићу студенту треће године докторских академских студија права, Правног факултета, Универзитета у Нишу, даје се позитивна оцена докторске дисертације „Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији – правни, политички и безбедносни аспекти“

Образложење

У анализи садржаја постојеће научне и историјске грађе, постојећих научних сазнања из ове области, уочено је да доминира фрагментаран приступ у проучавању ове проблематике. На нашим просторима, на ову или сличну тему практично не постоји свеобухватно спроведено истраживање. Овако постављено истраживање и дати истраживачки правци указују да је аутор завршетком докторске дисертације дао ново, научно-објективно светло на овај период наше историографије. Аутор на научно објективан и методолошки утемељен начин сублимира све правне, политичке и безбедносне аспекте примене Закона о заштити јавне безбедности и поретка у држави у периоду Шестојануарске диктатуре. Докторска дисертација кандидата Мартина Матијашевића „Закон о заштити јавне безбедности и поретка из 1929. године у Краљевини Југославији – правни, политички и безбедносни аспекти“ је оригинално ауторско дело. Тематски, садржински, методолошки, представља резултат обимног и плодног истраживања, првенствено заснованог на обради и анализи правно-историјских извора, она представља научни допринос у области историје државе и права. Тиме испуњава све услове за јавну одбрану.

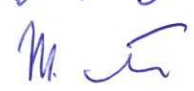
КОМИСИЈА

Број одлуке НСВ о именовану Комисије

8/18-01-009/19-022

Датум именовања Комисије

20. 12. 2019.

Р. бр.	Име и презиме, звање		Потпис
1.	Др Небојша Ранђеловић, редовни професор	ментор, члан	
	Правно-историјска (Научна област)	Правни факултет, Универзитет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
2.	Др Александар Ђорђевић, ванредни професор	члан	
	Правно-историјска (Научна област)	Правни факултет, Универзитет у Нишу (Установа у којој је запослен)	
3.	Др Жељко Лазић, доцент	члан	
	Правна (Научна област)	Академија за националну безбедност (Установа у којој је запослен)	

Датум и место:

20. 1. 2020. Ниш